

1.1.1 Plošné zatravnění

TYP OPATŘENÍ

management

LOKALIZACE

v ploše povodí

Obrázek 1: Příklad zatravnění pro ochrany níže ležícího osídlení

POPIS OPATŘENÍ – TECHNICKÁ CHARAKTERISTIKA

Převod celých zemědělských bloků, resp. jejich významných částí do užívání ve formě trvalého travního porostu.

FUNKCE OPATŘENÍ

Trvalý travní porost se vyznačuje vyšší drsností a vsakovací kapacitou (vyšší hydraulická vodivost = rychlejší vsak vody do půdy). Srážková voda se proto do půdy vsakuje rychleji, navíc povrchový odtok díky vyšší drsnosti probíhá pomaleji a prodlužuje se tak doba kontaktu vody s půdou, což opět umožňuje její větší vsak (infiltraci).

VHODNOST PRO PODMÍNKY – CHARAKTERISTICKÉ DOPORUČENÉ SKLONY

Opatření je vhodné pro všechny sklony. Obecně nicméně platí, že čím je sklon svahu větší, tím bude pozitivní vliv zatravnění menší. Opatření se projeví významnější redukcí objemu odtoku cca do sklonu svahu 5 – 10 %. Při vyšších sklonech má opatření zásadní vliv na kvalitu odtékající vody, na její množství a rychlost toku ale vliv klesá.

ZPŮSOB UPLATNĚNÍ NA POZEMKU (DÉLKY, OBJEMY, PLOCHY POZEMKU, ...)

Opatření se aplikuje na celý nebo na část řešeného zemědělského pozemku – podle požadavku zadavatele a cíle řešení. Je třeba odlišovat ochranné travní pásy, zatravněné údolnice a zatravněné konvergentní svahy – což je opatření, prováděné prioritně s cílem zamezit vstupu erozních splavenin do vodních toků resp. stabilizovat dráhy soustředěného odtoku. Pokud je cílem snížit objem povrchového odtoku, je zpravidla zatravněována významná část pozemku a opatření je třeba provádět plošně.

ČASOVÝ HORIZONT OPATŘENÍ A ŽIVOTNOST OPATŘENÍ

Opatření dosáhne plné účinnosti po plném zapojení travního porostu – tedy cca po 60 dnech. V době po založení porostu – cca prvních 30 dní může intenzivní povrchový odtok nově založený porost poškodit!

Opatření má za předpokladu dobré údržby neomezenou životnost. Podmínkou je pravidelné sečení a udržení kvalitního drnu. Pro plnou funkci je nezbytné udržovat travní porost ve výšce cca do 15 cm, zároveň ale není vhodné krátké sečení „až na drn“. Vhodný je porost sestávající z výběžkatých druhů trav. Trávy trsnaté nevytvoří souvislé zapojení a jejich vliv na redukcí odtoku je tak nižší.

ÚČINNOST OPATŘENÍ

FUNKCE PROTIPOVODŇOVÁ:

snížení odtoku z pozemku

MOŽNOST KOMBINOVAT S DALŠÍMI TYPY OPATŘENÍ

Ano, vhodné.

Možno kombinovat s dalšími typy – spíše technického charakteru (průleh, mez, příkop, poldr, mokřad, apod.)

NUTNOST ÚDRŽBY

Opatření předpokládá pravidelnou údržbu sečením – cílem je získat kvalitní, co možná zapojený travní porost s převahou výběžkatých druhů travin. Z pohledu dobré funkce je vhodné zamezit vzniku holých míst bez vegetace. Z toho vyplývá, že z hlediska retenčního efektu je lepší využití formu louky než pastviny, kde zejména na svažitéch pozemcích nebo obecně v místech koncentrace dobytka dochází k porušení drnu a vzniku predisponovaných drah odtoku.

VEDLEJŠÍ NEBO SYNERGICKÉ EFEKTY

Opatření má velký pozitivní efekt na kvalitu povrchové a podzemní vody, podporuje druhovou diverzitu, obecně je považováno za ekologicky šetrné a velmi žádoucí především ve svažitých oblastech. Podporuje i estetickou hodnotu krajiny.

Z pohledu ekosystémových služeb poskytuje toto opatření řadu služeb. Jejich výčet a míra poskytování jsou shrnuty v následujícím přehledu.

	zvýšení retence vody	● ● ●
	protipovodňová funkce	● ○ ○
	zvyšování kvality vody + dopad na zdraví	● ● ○
FUNKCE REGULAČNÍ:	ochrana půdy před erozí	● ● ○
	regulace transportu sedimentů	● ● ○
	regulace kvality ovzduší	● ● ○
	sekvestrace uhlíku	● ● ○
FUNKCE PRODUKČNÍ:	produkce biomasy	● ● ●
FUNKCE KULTURNÍ:	nárůst estetické hodnoty (ozelenění)	● ● ●
	rekreační užitky	○ ○ ○
BIODIVERZITA:	nárůst biodiverzity	● ○ ○

CHARAKTERISTIKA NÁKLADŮ

INVESTIČNÍ NÁKLADY

Zatravnění pozemku je spojené s počátečními investičními náklady na zatravnění, případně na další zemní práce. Náklady se liší dle sklonu pozemku

Tabulka 1: Průměrné investiční náklady za plošné zatravnění (v cenách roku 2018)

Sklon terénu	Investiční náklady
od 0° do 3°	7 600 Kč/ha
od 3° do 7°	8 350 Kč/ha
nad 7°	9 870 Kč/ha

PROVOZNÍ NÁKLADY

V rámci údržby je nutné provádět pravidelné sečení. V případě 2-3 sečení za rok se jedná o následující roční provozní náklady:

Tabulka 2: Průměrné provozní náklady plošného zatravnění za rok (v cenách roku 2018)

Sklon terénu	Provozní náklady
od 0° do 3°	2 170 Kč/ha
od 3° do 7°	2 400 Kč/ha
nad 7°	2 825 Kč/ha

UŠLÝ ZISK

Převod celých zemědělských bloků, resp. jejich významných částí do užívání ve formě trvalého travního porostu je spojen se ztrátou části zisku ze zemědělské produkce, která by jinak tyto plochy poskytovaly. Tento ušlý zisk se pohybuje obvykle od cca 3 000 Kč/ha do 9 000 Kč/ha za rok v porovnání se ziskem z původně pěstovaných plodin a osevních postupů.

MOŽNOST ZÍSKAT FINANČNÍ PODPORU

Program rozvoje venkova 2014 – 2020

M10 Agroenvironmentálně-klimatická opatření (AEKO)

Cílem opatření je podpořit způsoby využití zemědělské půdy, které jsou v souladu s ochranou a zlepšením životního prostředí, krajiny a jejich vlastností. Opatření podporuje zachování obhospodařovaných území vysoké přírodní hodnoty, přírodních zdrojů, biologické rozmanitosti a údržbu krajiny. Tvoří ho podopatření Integrovaná produkce zaměřená na pěstování ovoce, révy vinné

a zeleniny postupy šetrnými k životnímu prostředí, podopatření ošetřování travních porostů zaměřené na údržbu cenných stanovišť na trvalých travních porostech, podopatření zatravňování orné půdy, s cílem prevence eroze půdy, podopatření biopásy, sloužící k podpoře biodiverzity ptáků, drobných obratlovců a opylovačů v zemědělské krajině a podopatření ochrana čejky chocholaté s cílem chránit hnízdiště tohoto druhu a dalších druhů ptáků hnízdících v zemědělské krajině.

Žadatelem o AEKO je subjekt obhospodařující v evidenci půdy (LPIS) alespoň minimální výměru zemědělské půdy. Žadatel nemusí být zemědělským podnikatelem. Podopatření je realizováno formou pětiletých závazků. Žadatel se vstupem do závazku zavazuje po celou dobu trvání závazku hospodařit v souladu s podmínkami daného podopatření nebo titulu na celé výměře zemědělské půdy se kterou do závazku vstoupil a v souladu s podmínkami cross compliance a ostatními podmínkami danými platnou evropskou a národní legislativou.

Více informací o jednotlivých opatřeních naleznete zde:

<http://eagri.cz/public/web/mze/dotace/program-rozvoje-venkova-na-obdobi-2014/opatreni/m10-agroenvironmentalne-klimaticke/>.

Brožura je k dispozici zde: http://eagri.cz/public/web/file/479835/E_AEKO_Zatrav_orne_pudy.pdf

POTENCIÁLNÍ REALIZAČNÍ PROBLÉMY A BARIÉRY

Opatření může být problematické z hlediska využití produkované biomasy – pokud uživatel pozemků neprovozuje živočišnou výrobu. Z jeho pohledu je relativně snadno možné pozemek zatravnit (je možné poměrně jednoduše získat dotační podporu), opačný postup je pro něj ale často složitější.

ZÁVĚREČNÉ DOPORUČENÍ

Opatření je relativně efektivní a má pozitivní ekologický efekt. Navíc je možno ho realizovat s podporou dotačních titulů především v oblastech LFA nebo ve svažitéjších regionech. Opatření má významný pozitivní efekt na ochranu kvality povrchové i podzemní vody, druhové diverzity, estetiky krajiny i její variability.